

§35

Ansvarsprövning 2025 för hälso- och sjukvårdsnämnden (RS/209/2026)

Sammanfattning

Revisionsberättelse

Region Jämtland Härjedalens revisorer har överlämnat sin revisionsberättelse och redogörelse för Hälso- och sjukvårdsnämnden 2025. Revisorernas sammantagna bedömning är att hälso- och sjukvårdsnämnden har bedrivit verksamheten på ett delvis ändamålsenligt, men från ekonomisk synpunkt inte på ett tillfredsställande sätt.

Revisorerna framhåller att hälso- och sjukvårdsnämnden tidigt under året prognostiserades stora budgetavvikelser och underskott på 500 mkr som sedan fortsatte under året. De anser att nämnden, trots tidig och tydlig kännedom om ett kraftigt underskott, inte vidtagit tillräckliga åtgärder för att vända den ekonomiska utvecklingen. Revisorerna anser att det visar att nämndens styrning och ekonomiska kontroll inte varit tillräcklig. Årets resultat blev 492 mkr. Revisorerna bedömer att måluppfyllelsen inte varit tillfredsställande utifrån att endast ett av 27 uppdrag samt 13 av 34 nyckeltal uppnåddes. Tillgängligheten till hälsa- och sjukvård och tandvård har fortsatt inte varit tillfredsställande.

Revisorerna anser att ett delvist systematiskt arbete med risker har bedrivits utifrån en fastställd internkontrollplan men att fördjupade granskningar visar på brister i den interna kontrollen. Rekryteringar har gjorts för att minska behovet av hyrbemanning. Kostnaden för hyrbemanning har minskat med 51 mkr samtidigt som personalkostnaderna har ökat med 130 mkr.

Sammantaget anser revisorerna att hälso- och sjukvårdsnämnden inte har förmått bedriva sin verksamhet inom tilldelad budget och har trots tidig kännedom om ett omfattande underskott inte vidtagit tillräckligt kraftfulla åtgärder. De anser att hälso- och sjukvårdsnämnden i tidigt skede borde ha tydliggjort för regionfullmäktige att uppdraget inte var realistiskt att genomföra inom givna ekonomiska ramar.

Revisorerna riktar anmärkning mot Hälso- och sjukvårdsnämnden och tillstyrker att Regionfullmäktige beviljar ansvarsfrihet för nämnden för 2025.

Utifrån att regionens revisorer föreslagit att hälso- och sjukvårdsnämnden ska beviljas ansvarsfrihet men med anmärkning har hälso- och sjukvårdsnämnden och de ledamöter och ersättare som tjänstgjort men avgått under 2025? getts möjlighet enligt 5:e kap 32 § Kommunallagen att inkomma med förklaring till fullmäktiges presidium. Förklaringar har inkommit från Hälso- och sjukvårdsnämnden och Moderaterna.

Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring

Hälso- och sjukvårdsnämnden avger i sin förklaring att nämnden under 2025 fortsatt sitt arbete för förbättrad tillgänglighet till vård i rimlig tid. Även om inte vårdgarantin uppnåtts ger nämnden några exempel på förbättringar som skett under året och som alla bidrar till ökad vårdgarantiuppfyllelse.

- Väntande till 1:a besök längre än 90 dagar minskade från 4151 i slutet av 2024 till 3790 i slutet av 2025.
- Antalet disponibla vårdplatser inom slutenvård ökade från 238 år 2024 till 245 år 2025.
- Antalet genomförda operationer i egenregi ökade från 9071 år 2024 till 9346 år 2025.
- Antalet köpta operationer (exklusive ögon) från andra vårdgivare minskade från 307 år 2024 till 168 år 2025.
- Det riktade statsbidraget för minskade operationsköer nyttjades så att antalet köpta ögonoperationer ökade från 203 år 2024 till 793 år 2025.
- Väntande till elektiv operation minskade från 1726 personer i januari till 1111 i december

Nämnden uppmärksammar särskilt att de långsiktiga satsningar på primärvården som initierades redan 2016 nu ger alltmer resultat. Av Sveriges regioner har Jämtland Härjedalen nu flest allmänläkare per capita, vilket har skapat förutsättningar för en stabilare primärvård.

Nämnden delar inte revisorernas bedömning att måluppfyllelsen som helhet skulle vara otillfredsställande utifrån att endast ett av 27 uppdrag markerats som avslutat. Nämnden anser att många av de uppdrag som Regionfullmäktige fördelat till hälso- och sjukvårdsnämnden är långsiktiga och sträcker sig över flera år. Nämnden har också anammat revisorernas påpekanden och gjort en del förändringar i verksamhetsplanen under året.

Nämnden ser mycket allvarligt på det ekonomiska utfallet 2025 och den fortsatta utvecklingen under inledningen av 2026. Arbetet med att vidta åtgärder för att förbättra den ekonomiska situationen fortgår men nämnden anser att manöverutrymme avseende åtgärder som inte innebär negativa konsekvenser för patienter och medarbetare är mycket litet. Det gap som finns mellan (av i hälso- och sjukvårdslagstiftning definierat) behov av vård, och nuvarande ekonomiska ramar kan inte slutas utan påtaglig påverkan på förutsättningarna för säker vård och god arbetsmiljö. Generella prisökningar samt oförutsägbara och ej påverkbara enskilda vårdtillfällen med mycket höga kostnader (över 1 mnkr) är också exempel på faktorer som påverkar ekonomin. Nämnden ser med oro på att personalkostnaderna fortsätter att öka, men menar att det hade fått allvarliga konsekvenser för personer med behov av vård om den inhyrda bemanningen fasats ut utan att ersättas.

Fullmäktiges presidium

2026-04-27

Sammantaget anser nämnden att detta är exempel som illustrerar Hälso- och sjukvårdsnämndens mycket svåra uppdrag, där behovet av vård inte ryms inom tillgängliga ekonomiska ramar.

Hälso- och sjukvårdsnämnden avslutar sin förklaring med att skriva att nämnden är medveten om det mycket svåra ekonomiska läget. Nämnden avser därför försätta vidta åtgärder som bidrar till en bättre ekonomi, där åtgärder får större effekt, och ökad tillgänglighet till vård i rimlig tid. Nämnden anser att det är värdefullt att den målkonflikt som de motstående krav som hälso- och sjukvårdslagens krav leder till i det nuvarande ekonomiska läget belyses i revisorernas arbete, och välkomnar att detta belyses även framgent. Hälso- och sjukvårdsnämnden avser därtill fortsätta det systematiska förändringsarbete som (med stöd av Effektivitetsdelegationens ekonomiska bidrag) initierats under 2025, där den enskilt viktigaste tillgången i arbete med att vända den ekonomiska utvecklingen är medarbetaren.

Moderaternas förklaring

Ledamöter och ersättare från Moderaterna delar revisorernas kritik gentemot hälso- och sjukvårdsnämnden. De anser att de vid upprepade tillfällen under 2025 agerat i de ärende som kritiken berör.

Ledamöter och ersättare från Moderaterna anser att majoritetens företrädare konsekvent under året har avslagit de flesta av deras yrkanden och därigenom försatt verksamheten i ett mycket allvarligt läge. De anser att majoritetens agerande har orsakat att hälso- och sjukvårdsnämnden har agerat bristfälligt i de avseenden som revisorernas kritik berör.

Ledamöter och ersättare från Moderaterna anser därmed att det är fullt rimligt att, i enlighet med revisorernas förslag, att rikta anmärkning mot hälso- och sjukvårdsnämnden och att det finns sakliga skäl för regionfullmäktiges presidium att pröva frågan om detta ska riktas enbart mot de ledamöter som har orsakat den situation som revisorernas kritik berör och inte samtliga ledamöter.

Presidiets bedömning

Regionfullmäktiges presidium har tagit del av revisorernas redogörelse för de brister som de anser att hälso- och sjukvårdsnämnden och nämndens ledamöter och tjänstgörande ersättare uppvisat under verksamhetsåret 2025. Presidiet har under året också löpande träffat revisorerna för dialog och information.

Presidiet har tagit del av de förklaringar som inkommit utifrån revisionsberättelse och redogörelse. Utöver dessa har presidiet under året också tagit del av hälso- och sjukvårdsnämndens löpande rapportering. Presidiet beaktar också de förutsättningar hälso-

Fullmäktiges presidium

2026-04-27

och sjukvårdsnämnden verkar utifrån, där bland annat lagstiftning och nationella direktiv begränsar nämndens möjligheter att leverera vård inom beslutade ekonomiska ramar.

Presidiet anser inte att det finns skäl att pröva om någon enskild ledamot har brustit i agerande. Ledamöterna i styrelse och nämnder har visserligen ett individuellt ansvar för att agera inom uppdragets förutsättningar och ramar. Men ansvaret för regionstyrelsens resultat för ekonomi och verksamhet år 2025 är kollektivt. Det går heller inte att koppla eventuella brister till enskilda personer. Presidiets bedömning är att det är en sammanhållen helhet av beslut, icke-beslut och åtgärder, inkluderat yttre påverkansfaktorer, som bidrar till verksamhetens ekonomi och resultat och inte enstaka beslut. Presidiet konstaterar också att flera av oppositionspartiernas yrkanden i har antagits.

De uppdrag regionstyrelsen och nämnderna får av regionfullmäktige är förenat med ett ansvar. Uppdraget är att förvalta och genomföra verksamhet i enlighet med de mål och beslut som fullmäktige beslutat om, enligt gällande lagstiftning och riktlinjer, samt med tillräcklig intern kontroll, till givna förutsättningar. Uppdraget är också att återrapporera till fullmäktige på det sätt som fullmäktige bestämmer.

Inom Region Jämtland Härjedalen pågår ett omfattande omställningsarbete inom hälso- och sjukvården för att möta verksamhetens utmaningar och samtidigt minska kostnaderna. Några utmaningar som verksamheten står inför är en växande andel äldre, glesbygdens långa avstånd och behov av bred kompetens hos personalen. Vidare finns exempel på yttre faktorer som de senaste åren påverkat kostnadsutvecklingen, till exempel pandemins konsekvenser.

Enligt Regionplan och budget 2025–2027 ska hälso- och sjukvården bidra till en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde. Presidiet delar hälso- och sjukvårdsnämndens beskrivning av svårigheterna att förena kraven på ekonomi i balans med tillgänglighet i vården. För att klara budget 2025 skulle det ha krävts större neddragningar i verksamheten vilket skulle ha fått konsekvenser såväl i verksamheten som för länets invånare. Det systematiska förändringsarbetet (med stöd av Effektivitetsdelegationens ekonomiska bidrag) som initierats är ett viktigt steg i rätt riktning för att komma till rätta med ekonomin och hälso- och sjukvårdens strukturella utmaningar.

Regionfullmäktiges presidium har vid tidigare ansvarsprövningar 2023 och 2024 tydligt markerat att hälso- och sjukvårdsnämnden behöver öka takten i arbetet med åtgärder, genomföra planerade åtgärder och hålla budget för att nå en långsiktig ekonomi i balans. Presidiet är kritiskt till att de beslutade åtgärderna hittills inte har gett förväntad effekt och delar revisorernas bedömning att nämndens arbete med åtgärder behöver intensifieras samt

Fullmäktiges presidium

2026-04-27

att uppföljning och kontroll av beslutade åtgärder behöver stärkas. Skarpare åtgärder behöver belysas och konsekvensbeskrivas. Hälso- och sjukvårdsnämnden borde också ha varit tydligare i sin rapportering till regionfullmäktige om rådande förutsättningar och nämndens bedömning att inte kunna genomföra uppdraget givna ekonomiska ramar.

Utifrån ovan är regionfullmäktiges presidiums sammantagna bedömning att hälso- och sjukvårdsnämnden beviljas ansvarsfrihet men med anmärkning för verksamhetsåret 2025.

Förslag till beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2025.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning till hälso- och sjukvårdsnämnden för verksamhetsåret 2025.

Motivering

Hälso- och sjukvården har stora utmaningar som kräver strukturella förändringar. Mot bakgrund av lagstiftning och nationella åtaganden finns samtidigt svårigheter att förena kravet på ekonomisk balans med ambitionen att tillgodose invånarnas vårdbehov. För att nå budget i balans för 2025 hade mer omfattande neddragningar i verksamheten krävts, vilket skulle ha fått negativa konsekvenser för såväl verksamheten som länets invånare.

Presidiet ser positivt på att hälso- och sjukvårdsnämnden under året tagit initiativ och genomfört åtgärder i syfte att förbättra den ekonomiska situationen. Presidiet bedömer också att nämnden behöver fortsätta prioritera en god arbetsmiljö och öka tillgängligheten till vård för att länets befolkning ska ha tillgång till den vård de har rätt till. Det systematiska förändringsarbete som initierats under 2025 är också nödvändigt.

Dock har nämnden inte arbetat i den takt som krävts för att långsiktigt vända den ekonomiska utvecklingen. Redan tidigt på året var avvikelsen mot budget alldeles för stor. Regionfullmäktiges presidium understryker att hälso- och sjukvårdsnämnden måste öka takten i genomförande av åtgärder, säkerställa förväntade effekter och arbeta strukturerat med uppföljning och återrapportering. Nämnden behöver också intensifiera arbetet med ytterligare åtgärder och hålla budget för att den långsiktiga planen om en ekonomi i balans ska kunna verkställas.

Det är huvudskälet till att regionfullmäktiges presidium föreslår att hälso- och sjukvårdsnämnden beviljas ansvarsfrihet men med anmärkning.

Beslut

Regionfullmäktiges presidium föreslår regionfullmäktige

1. Hälso- och sjukvårdsnämnden och dess ledamöter beviljas ansvarsfrihet för verksamhetsåret 2025.
2. Regionfullmäktige riktar en anmärkning till hälso- och sjukvårdsnämnden för verksamhetsåret 2025.

Motivering

Hälso- och sjukvården har stora utmaningar som kräver strukturella förändringar. Mot bakgrund av lagstiftning och nationella åtaganden finns samtidigt svårigheter att förena kravet på ekonomisk balans med ambitionen att tillgodose invånarnas vårdbehov. För att nå budget i balans för 2025 hade mer omfattande neddragningar i verksamheten krävts, vilket skulle ha fått negativa konsekvenser för såväl verksamheten som länets invånare.

Presidiet ser positivt på att hälso- och sjukvårdsnämnden under året tagit initiativ och genomfört åtgärder i syfte att förbättra den ekonomiska situationen. Presidiet bedömer också att nämnden behöver fortsätta prioritera en god arbetsmiljö och öka tillgängligheten till vård för att länets befolkning ska ha tillgång till den vård de har rätt till. Det systematiska förändringsarbete som initierats under 2025 är också nödvändigt.

Dock har nämnden inte arbetat i den takt som krävts för att långsiktigt vända den ekonomiska utvecklingen. Redan tidigt på året var avvikelsen mot budget alldeles för stor. Regionfullmäktiges presidium understryker att hälso- och sjukvårdsnämnden måste öka takten i genomförande av åtgärder, säkerställa förväntade effekter och arbeta strukturerat med uppföljning och återrapporering. Nämnden behöver också intensifiera arbetet med ytterligare åtgärder och hålla budget för att den långsiktiga planen om en ekonomi i balans ska kunna verkställas.

Det är huvudskälet till att regionfullmäktiges presidium föreslår att hälso- och sjukvårdsnämnden beviljas ansvarsfrihet men med anmärkning.

Protokollsanteckning

Maud Herkules (M) deltar inte i beslutet.

Expedieras till

Hälso- och sjukvårdsnämnden

Beslutsunderlag

Fullmäktiges presidium

2026-04-27

- Tjänsteskrivelse om hantering av ansvarsprovning HSN
- §31 RF pres Begäran om förklaring från regionstyrelsens och hälso- och sjukvårdsnämndens ledamöter och ersättare som tjän(RS_218_20_2026) (0)
- Revisionsberättelse för år 2025
- Revisorernas redogörelse 2025
- REV-28-2025 HSN-Grundläggande granskning 2025
- §67 Hälso- och sjukvårdsnämnden Ansvarsprovning 2025 – Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring
- Hälso- och sjukvårdsnämndens förklaring avseende revisionsberättelse 2025
- Moderaternas förklaring gällande regionstyrelsen och hälso- och sjukvårdsnämnden maa revisionsberättelsen 2025
- Årsredovisning 2025 Hälso och sjukvårdsnämnden(378688)